

Bakgrunn for vedtak

Øvrebø kraftverk

Jølster kommune i Sogn og Fjordane fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Øvrebø Kraftverk AS
Referanse	200806553-40
Dato	19.12.2014
Notatnummer	KSK-notat 92/2014
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Solveig Silset Berg

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NVE har foretatt en samlet behandling av syv søknader om bygging av småkraftverk i Jølster og Gloppen kommuner. NVE har valgt å behandle sakene samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

Under behandlingen av de syv søknadene i Jølster og Gloppen kommuner har NVE vurdert hver enkelt sak for seg, og sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet det relevant.

Øvrebø Kraftverk AS søker om konsesjon til å utnytte et fall på 196 meter fra inntaket på kote 523 ned til kraftstasjonen på kote 327 i Hegreneselva. Vannveien blir en 1310 meter lang nedgravd rørgate. Middelvannføringen er beregnet til 0,99 m³/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 2,0 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,2 MW og en midlere årsproduksjon på 10,2 GWh.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 10,2 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2011-13) har NVE klarert om lag 1,4 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

Jølster kommune er positive til tiltaket, men presiserer at minstevannføringen må vurderes opp mot tap av verdi av biologisk mangfold og landskapsverdi. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane kan akseptere en utbygging forutsatt at det blir stilt krav om avbøtende tiltak. De etterlyser et alternativ med kraftverket ovenfor Øvrebøfossen. Blir fossen bygget ut, må det settes krav om en minstevannføring som bidrar til å opprettholde fossen som landskapselement og samtidig avbøter skaden på fossesprøytonene og bekkekløfta. Sogn og Fjordane fylkeskommune er positive til en utbygging av Øvrebø kraftverk under forutsetning av at minstevannføringen om sommeren økes. Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane er på generelt grunnlag negative til ytterligere utbygginger av elver og fosser i distriktet, som fra før av er utnyttet i så stor grad at tålegrensa er passert. Sogn og Fjordane turlags primære ønske er å ikke bygge ut Øvrebøfossen, men om minstevannføringen om sommeren blir satt til 5-persentilen, kan de aksepteres utbygging av Øvrebø. Villreinneimnda for Sogn og Fjordane opplyser om at støy fra anleggsarbeidet trolig vil nå inn i Førdefjella villreinområde ovenfor inntaket. De ser det som svært uheldig å etablere nye tekniske inngrep i villreinområdet og ber om at det settes krav om avbøtende tiltak.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Øvrebø kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter gitt avbøtende tiltak. Av viktige naturtyper er det påvist en bekkekløft med bergvegg med regional verdi (B) som danner grunnlag for fossesprøytoner

med tilhørende truede vegetasjonstyper fosseeng og fosseberg. Det er ikke påvist sjeldne eller rødlistede arter som blir direkte berørt av omsøkte tiltak, men hensynet til naturtypen og fossesprøytpåvirkede arter er imidlertid vektlagt. Øvrebofossen er registrert som et regionalt viktig landskapselement. Det har derfor vært av avgjørende betydning i avgjørelsen av Øvrebo kraftverk å fastsette en stor nok minste vannføring som ivaretar noe av elvas verdi som landskapselement. Med et slikt vilkår, som vil redusere produksjonen med ca. 0,3 GWh/år, mener NVE at omsøkte tiltak er akseptabelt. Vi har lagt stor vekt på at det er et betydelig restfelt som sammen med pålagt minste vannføring til en viss grad vil opprettholde fossen som et landskapselement.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Øvrebo Kraftverk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Øvrebo kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Innhold

Sammendrag	1
Jølsterpakken	2
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	8
NVEs vurdering	15
NVEs konklusjon	25
Forholdet til annet lovverk	26
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	28
Vedlegg	30

Jølsterpakken

NVE har foretatt en samlet behandling av 7 søknader om bygging av småkraftverk i Jølster og Gloppen kommuner. De respektive bakgrunn for vedtak-notatene for de syv søknadene er angitt i tabellen under. Søknadene er i disse dokumentene referert til under fellesnavnet Jølsterpakken.

Søker	Kraftverk	Notat	Effekt (MW)	Produksjon (GWh)
Helgheim Kraft (SUS)	Helgheim kraftverk	KSK-notat nr: 88/2014	3,0	7,4
Kupekraft (SUS)	Kupekraft kraftverk	KSK-notat nr: 89/2014	7,5	30,4
Paulen Kraft (SUS)	Paulen kraftverk	KSK-notat nr: 90/2014	1,4	4,0
Kleivafossen Kraft AS	Neselva II kraftverk	KSK-notat nr: 91/2014	5,3	20,6
Øvrebo Kraft AS	Øvrebo kraftverk	KSK-notat nr: 92/2014	3,2	10,2
Driva Kraft (SUS) v/Tinfos AS	Driva kraftverk	KSK-notat nr: 93/2014	4,9	17,8
Åmot Kraft (SUS) v/Tinfos AS	Åmot kraftverk	KSK-notat nr: 94/2014	9,9	28,0

NVE har valgt å behandle sakene samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

NVE har mottatt 2 innsigelser til saker i Jølsterpakken. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane fremmet innsigelse mot Åmot og Driva kraftverk av hensyn til nasjonale interesser knyttet til landskap og friluftsliv. Det ble holdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen 25.11.2014. Fylkesmannen valgte å opprettholde sine innsigelser.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved 2 av de omsøkte kraftverkene i Jølsterpakken er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Dette gjelder Helgheim kraftverk og Øvrebø kraftverk. NVE mener ulempene ved bygging av Neselva II kraftverk, Driva kraftverk, Åmot kraftverk, Paulen kraftverk og Kupekraft kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt for disse kraftverkene.

Av fiskebiologiske hensyn er kraftstasjonen flyttet oppstrøms vandringshinder for storørret (Jølstraure) for Helgheim kraftverk.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 17,1 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Øvrebø Kraftverk AS, datert 30.10.2013:

«Øvrebø Kraftverk AS ønsker å utnytte vannfallet i Hegreneselva i Jølster kommune i Sogn og Fjordane fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Øvrebø kraftverk i samsvar med fremlagte planer*

II Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Øvrebø kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden»*

Øvrebø kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	11,1
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	31,2
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	89,0
Middelvannføring	l/s	990
Alminnelig lavvannføring	l/s	77
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	150
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	69
KRAFTVERK		
Inntak	moh.	523

Avløp	moh.	327
Lengde på berørt elvestrekning	m	1550
Brutto fallhøyde	m	196
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,439
Slukeevne, maks	l/s	2000
Minste driftsvannføring	l/s	100
Planlagt minstevannføring, sommer	l/s	77
Planlagt minstevannføring, vinter	l/s	77
Tilløpsrør, diameter	mm	1000
Tilløpsrør lengde	m	1310
Installert effekt, maks	MW	3,2
Brukstid	timer	3195

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,2
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	6,0
Produksjon, årlig middel	GWh	10,2

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	38,8
Utbyggingspris	kr/kWh	3,8

Øvrebø kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	3,4
Spenning	kV	6,6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	3,4
Omsetning	kV/kV	6,6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	1900
Nominell spenning	kV	22
		Luftlinje (1800 m)
		Jordkabel (100 m)

Om søker

Tiltakshaver for Øvrebø Kraftverk er Øvrebø Kraftverk AS som eies av grunneierne på Øvrebø i Jølster kommune. Alle grunneierne på den berørte delen av Hegreneselva som søknaden gjelder for, står bak utbyggingen. Alle grunneierne har undertegnet en intensjonsavtale om felles utnytting av fallrettigheter til produksjon av elektrisk kraft.

Selskapet skiftet i august 2008 navn fra Brekka kraft AS til Øvrebø kraftverk AS.

Beskrivelse av området

«Hegreneselva/Jølstra ligger i Jølster kommune i Sogn og Fjordane fylke og renner vestover gjennom dalførene fra vannskillet mot 084/1 Nausta til utløp i Jølstravatnet ved Ålhus sentrum.

Avstanden mellom Øvrebo kraftverk og E39 (Vestlandet) som går gjennom Ålhus sentrum er ca. 4,5 km.

Hegreneselva har et nedbørfelt på 11,1 km² og et middels årsavløp på 31,2 mill. m³ pr. år ved planlagt inntak. Nedbørfeltet strekker seg fra Årdal i Jølster i øst til Angedalen i Vest (mot Førde). I nord grenser feltet mot Naustdal og Naustdal - Gjengedal området (Nausta) og i nord-vest mot Nedrebødalen i Jølster. Vassdraget har sitt utløp i Jølstravatnet ved Ålhus sentrum (i sør). Dalførene i området er preget av høye fjell, opp mot 1400 m, med myrlendte områder i dalbunnene. I de høyereliggende områdene av nedbørfeltet, i nordlige del av Ålhusdalen, er det mindre områder med isbreer. Nedre del av dalen er skogkledd, mens det er snauffjell høyere oppe. Området er i dag stort sett nytt til utmarksbeite.

Dominerende berggrunn i området er granittisk ortogneis. Dalbunnen i Ålhusdalen og Godtdalen er dekt av morenemateriale. Nederst, der elva går, er dekket tykt, men minker ut på sidene og opp mot snauffjellet. Noen steder ligger det også områder med skredmateriale, men disse går ikke helt ned mot elva. Det er noen elveavsetninger i området nedenfor elvesamløpet og den planlagte kraftstasjonen.

Elva går ved inntaket i Godtdalselva over områder med grov stein og blokk, og parti med mindre steiner. I dalsida ned mot samløpet går Godtdalselva over fast berg og sva. Etter samløpet nede i dalbunnen går elva igjen over områder med grov stein og blokk. I området nedenfor Lia går elva over bart fjell. Innimellom større steiner finnes mindre områder med sand og fin grus.

Terrenget langs elva på den aktuelle strekningen veksler mellom områder med torvmark, blokk og grove løsmasser, og fast berg. Bortsett fra ved Øvrebofossen i nedre deler av området for de planlagte inngrepene er terrenget relativt lavt, og det er ikke vanskelig å komme ned til elva.

På den omsøkte strekningen finnes en foss, Øvrebofossen. Den smale fossen ligger sørvendt med Fosshaugen rett imot, et par hundre meter ovenfor den planlagte kraftstasjonen. Fossen ligger innerst i et trangt gjel som er lite eksponert for sol.

Kantvegetasjonen langs elva er dominert av bjørk som varierer fra sparsom og glissen øverst i vassdraget til noe tettere og frodig og blandet med plantet gran nederst.»

...

«I Hegreneselva, nedstrøms det planlagte kraftverket, er det to små kraftverk som har fått konsesjonsfritak. Dette er Hegrenes kraftverk og Gjerdet kraftverk.»

Teknisk plan

Inntak

Dammen, som forutsettes bygget som en massiv betongdam tenkes plassert på kote 523 med overløp på om lag kote 524. Det skal være tapperør i bunnen for tapping av minstevannføring. Dammen vil bli ca. 30 m lang og 3 m høy. Volumet blir ca. 2000 m³ og neddemt areal ca. 1500 m². Det er fjell i grunnen.

Inntaket, bygges på østsiden av elva og utrustes med varegrind. Det er foreløpig også lagt til grunn i kostnadsoverslaget at det installeres luke med rørbruddsfunksjon. Under normal drift vil nivået i inntaksbassenget ligge på ca. kote 524, men vil stige ca. 0,5 m under flom.

Vannvei

Vannveien er forutsatt lagt på østsiden av elva stor sett langs eksisterende vei fra inntaket til ca. kote 460 (ca. 450 m). Fra inntaket til ca. kote 515 (ca. 100 m) ligger røret i et relativt vanskelig terreng til det kommer til eksisterende vei. Store stein/blokk er dominerende på denne strekningen. Sprenging må påregnes. Ryddebelte på den strekningen er beregnet til ca. 18-20 m

Ved kote 460 gjør vannveien en sving fra eksisterende vei mot Brekka og går videre i relativt enkelt terreng med sparsom vegetasjon. På denne strekningen er det stedvis stor stein og noe fjell som må sprenges bort. Røret krysser elva ved ca. kote 435 og fortsetter på vestsiden av elva. På hver side av elva forankres røret ved hjelp av betongklosser. Det er regnet med at røret graves ned. Videre til kraftstasjonen ligger røret nedgravd i bratt terreng. Noe sprenging må påregnes på denne strekningen.

Total lengde på vannveien blir ca. 1310 m. Fra inntaket til ca. kote 460, der hvor eksisterende kjørbare vei brukes for transporten, må det påregnes et ryddebelte på 10 meter i anleggsfasen. I driftsfasen føres arealet tilbake og revegeteres.

Fra kote ca. 460 ned til kote 335 vil ryddebeltet være på ca. 20 meter. Det er regnet med at eksisterende traktorvei som går på vestsiden av elva, kan brukes ved legging av røret og vil minimalisere inngrepsarealet. Dette arealet vil kun være et midlertidig inngrep, da området vil revegeteres med stedlige planter i driftsfasen.

Fra ca. kote 335 til kraftstasjonen er det planlagt en ny permanent vei. Røret legges langs veien. I byggefasen må det regnes med ca. 20 m ryddebelte på denne strekningen. 16-17 m føres tilbake og revegeteres, resten blir igjen som en permanent vei.

Vannveien er lokalisert basert på flybilder og kart 1:5000. En best mulig framkommelig trasé er presentert og vurdert til å være greit gjennomførbar. Noe skog må ryddes.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen plasseres på vestsiden av Hegreneselva omtrent på kote 327. Det vil installeres en peltonturbin med maksimal installert effekt på 3,2 MW. Generatoren får en ytelse på 3,4 MVA og spenning på 6,6 kV. Generatorspenningen transformeres opp til 22 kV via en trafo med ytelse 3,4 MVA.

Kraftstasjonen er tenkt utformet med hensyn til lokal byggeskikk og skal tilpasses terrenget.

Nettilknytning

Sunnfjord Energi AS er netteier og områdekonsesjonær. Det må anlegges en 1,8 km lang luftlinje og 100 m lang jordkabel.

Veier

Kraftstasjonen vil få adkomst via Fylkesvei 454, og eksisterende skogsbilvei med bro. Det må bygges en avgrening fra denne veien på ca. 100 meter. Veien er tenkt som permanent vei. Broen er ikke tenkt å brukes/oppgraderes for tung transport. I byggeperioden er det planlagt å kjøre på elvebunnen ved ca. kote +327 slik dette gjøres i dag i forbindelse med vedhogst.

Det blir videre nødvendig å bygge ca. 120 meter ny permanent vei av enkel standard i forbindelse med inntaket. Eksisterende skogsbilvei kan benyttes i forbindelse med legging av rør fra inntaket til ca.

kote 460. Her antas det et ryddebelte på ca. 10 meter. Eksisterende skogsvei på østsiden av elva benyttes for transport av byggematerialer og utstyr til inntaket i bygge- og driftsperioden.

Traktorvei fra Brekka og ned til brua kan delvis benyttes ved bygging av rørgaten. Det antas et ryddebelte på ca. 20 meter.

Massetak og deponi

Det blir ingen nevneverdige behov for masseuttak eller deponi. Volum på overskuddsmasser er foreløpig beregnet til ca. 7 200 m³. Massene vil bli plassert lokalt og tilpasset terrenget for øvrig.

Arealbruk

Tabell 1 Oversikt over arealbruk for Øvrebø kraftverk (tabell hentet fra søknad).

Inngrep	Midlertidig arealbehov (daa)	Permanent arealbehov (daa)	Eventuelle merknader
Reguleringsmagasin	-	-	Ingen reguleringsmagasin
Overføring	-	-	Ingen overføring
Inntaksområde	Ca. 3,4	Ca. 1,5	
Rørgate (vannvei+vei)	Ca. 19,5	0	
Veier, adkomst	Inkludert under rørgate	Ca. 0,7	
Kraftstasjonsområde	Ca. 1,4	Ca. 1,2	
Massetak/deponi	Inkludert i rørgate	Ca. 1,0	
Nettilknytning	22,0	0	
Sum:	Ca. 46,3	4,4	

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Tiltaket ligger i LNF område.

Samlet plan (SP)

Tiltaket er ikke behandlet i Samla plan for vassdrag.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget inngår ikke i Verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket fører ikke til tap av INON.

Nasjonale laksevassdrag

Vassdraget er ikke nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Ca. 250 m vest for inntaket ligger grensa for Naustdal- Gjengedal landskapsvernområde. Verneområdet berøres ikke av tiltaket.

Fylkesvise planer for småkraftverk

11.12.2012 ble det vedtatt en "Regional plan for vasskraftverk" i Sogn og Fjordane fylkeskommune. Prosjektområdet ligger under Jølstra delområde. Øvrebøfossen/Brekkefossen er omtalt spesielt i planene og vurdert som et regionalt viktig landskapselement.

I "Felles planstrategi for Sunnfjord 2012" opplyses det at Jølster kommune satser på småkraftverk som en viktig næringsvei i kommunen.

EUs vanndirektiv

Utbyggingsområdet hører inn under vannområde Nordfjord.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 19.6.2014 sammen med representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, fylkeskommunen og Sogn og Fjordane Turlag. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes egne oppsummeringer er referert der hvor slike foreligger. Andre uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Jølster kommune uttaler i brev datert 2.5.2014 at de er positive til Øvrebø kraftverk, men de mener at minstevannføringen må vurderes opp mot tap av verdi av biologisk mangfold og landskapsverdi. De viser videre til administrasjonens saksutredning i forhold til NVEs videre arbeid med konsesjonssøknaden.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har uttalt seg i brev datert 29.4.2014. Fylkesmannen mener at en utbygging kan aksepteres med nødvendige endringer, men påpeker at det er store allmenne interesser knyttet til vassdraget som det må tas bedre hensyn til enn det som søknaden legger opp til. Fylkesmannen mener at det bør utgreies et alternativ med kraftverksutløp ovenfor Øvrebøfossen. Blir fossen utbygd, må det settes en minstevannføring som er stor nok til å opprettholde Øvrebøfossen som landskapselement og samtidig avbøte skaden på fossesprøytonene og bekkekløfta knyttet til fossen.

Sogn og Fjordane fylkeskommune uttaler seg i brev datert 19.5.2014. Fylkeskommunen er positiv til en utbygging av Øvrebø kraftverk under forutsetning av at minstevannføringen om sommeren økes.

Statens vegvesen region vest uttaler følgende i brev datert 2.4.2014:

«Vi har følgende kommentarer til søknader der våre vegar er berørt av utbygginga:

- Der det vert behov for ny vegtilkomst eller utvida bruk av eksisterande avkøyrsløse, må det søkjast Statens vegvesen om ny avkøyrsløse eller utvida bruk av eksisterande avkøyrsløse.*

- *Alle tiltak innanfor byggjegrensa til riks- og fylkesveg, som er 50 m, må det søkjast om. Dette gjeld og massedeponi, riggområder og oppstillingsplassar etc.*
- *Ei eventuell føring av tilløpsrør langs veg må ikkje komme nærare vegskulder eller vegfylling enn 3 meter, byggjegrensa til vegen gjeld og her. Ynskjer de likevel å føre rør eller leidningar nærare, eller inn på Statens vegvesen sin eigedom, så må de søkje om dette. Ynskjer de å krysse fylkesvegen må de søkje om dette.*
- *Alle planar og bygging må samsvare med nye Bjørset - Skei E39 reguleringsplan.»*

Sunnfjord Energi Nett uttaler i brev av 30.4.2014 at kraftverkene på nordsiden av Jølstravatnet samlet sett medfører nettførsterking mot Skei, Stakaldefossen eller kabel over vatnet mot Myklebustdalen. Aktuell nettløsning er avhengig av hvor mange MW som får konsesjon og tar investeringsbeslutning. En må påregne 2 mill NOK/km for nettførsterkninger. Dette er inkludert prosjektering og nettanalyser (statiske og dynamiske). Kostnadene blir delt mellom kraftprosjektene og Sunnfjord Energi Nett basert på teknisk restlevetid, installert effekt og lengde. De opplyser om at representant for kraftverkene må ta kontakt med SFE Nett for tekniske krav og anleggsbidrag når det er gitt konsesjon.

SFE Nett AS sier følgende i brev av 5.6.2014:

...

«Sentralnettet i området har som kjend ikkje kapasitet til meir ny produksjon. Dette ventar vi vil endre seg hausten 2015 når 420 kV seksjonen Ørskog - Høyanger er venta i drift. Det vil då være kapasitet for dei omsøkte kraftverka isolert sett, men den samla konsesjonsgjevne og omsøkte produksjonsmengda i området er stor. Særleg kan transformeringskapasiteten mellom D- og R-nett i Stakaldefossen (SE) Skei (SFE) og Reed (SFE) bli ein flaskehals. Det er nødvendig med ei nærare avklaring av kva mengde ny produksjon som skal byggjast ut, før ein kan sjå kva tiltak i nettet som følgjer av dette. For nærare omtale av aktuelle tiltak viser vi til den regionale kraftsystemutgreiinga som kjem i oppdatert utgåve seinare i år.»

Sogn og Fjordane Turlag går imot utbygging av Øvrebø kraftverk med hovedbegrunnelse i den sterkt reduserte vassføringa en vil få i Øvrebøfossen. De påpeker at fossen er lett tilgjengelig og at den har en spesiell verdi fordi en kommer så tett innpå den. Blir det gitt konsesjon må minstevannføringen settes til å være minimum 5-persentilverdien om sommeren.

Naturvernforbundet i Sogn og Fjordane har ikke direkte uttalt seg i denne saken. På generelt grunnlag mener Naturvernforbundet at elvene og fossene i distriktet fra før av er utnyttet i så stor grad at tålegrensa er passert. Prinsippene om samla belastning, kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet tilsier at en må være restriktiv med nye utbygginger.

Villreinnemnda for Sogn og Fjordane opplyser om at Øvrebø kraftverk ligger i nærheten av Førdefjella villreinområde og at inntaket ligger så høyt at støy fra anleggsarbeid vil nå inn i villreinområdet. Arealet ovenfor Øvrebø kraftverk er i hovedsak sommerbeite. De ser det som svært uheldig å etablere nye tekniske inngrep i villreinområdet, og de ber om at enkelte avbøtende tiltak gjennomføres.

Søkers kommentarer til høringsuttalelser

Søker kommenterte innkomne høringsinnspill i e-post datert 26.05.2014:

«Høyringsuttalar og våre kommentarar.

Viser til motteken E-mail av May 06.2014 og vidare tlf.-samtalar om og kring Øvrebø kraftverk i dag 6.5.2014.

Det er ein del forvirring med geografiske namn i området. Ålhusdalselva renn gjennom Ålhusdalen til ho møter elva Godtdalselva frå Godtdalen. Elva vidare ned gjennom dalen har ikkje noko spesifikt namn, men er i konsesjonssøknaden kalla for Hegreneselva. Fossen som ho passerar, er Øvrebøfossen med sidegrova Fossgrova. Øvrebøfossen har og feilaktig vorte kalla Brekkefossen.

Sitat frå høyringsfråsegner er nedanfor vist i kursiv. Vår kommentar med vanleg skrift.

Fylkesmannen si fråsegn dat. 29.04.2014 med våre merknader:

Side 3. 1. avsnitt:

"---Øvrebøfossen er ein monaleg foss på tiltaksstrekninga som er godt synleg frå vegen opp dalen. Fossen ligg skjerna frå vegstrekninga nedanfor på grunn av plantefelta, men gjev eit stort inntrykk i landskapsområdet som opnar seg i stigninga opp dalen". (søkers kursiv)

Her er det ein del faktafeil. Under normal vassføring når det ikkje er flaum i elva, er fossen svært lite synleg på vegen oppover dalen. Når det er flaum i elva, kan ein på ei strekning av ca 200m like innanfor Indrebø sjå litt av elvestryket ned mot fossen og nokre få meter av sjølve fossen. Det er ikkje først og fremst plantefelta som hindrar, men Fosshaugen og tilgroande bjørkeskog. Med normal sumarvassføring er fossen lite synleg før ein kjem heilt opp til Drevet. Først heilt fram på jølkanten er det mogeleg å sjå heile fossen. Bilda i konsesjonssøknaden er tekne frå jølkanten.

I høve søknad om konsesjonsfritak for Brekka kraftverk 08.01 2008 skreiv Fylkesmannen i svar 26.06. 2008:

"---På grunn av Fosshaugen som ligg sør for Brekkefossen (Som er ei feilnemning på Øvrebøfossen) er fossen mindre synleg frå vegen inn dalføret." Dette er den rette framstillinga.

"Vi etterlyser også biletdokumentasjon av fossen ved relevant vassføring, som føreslege minstevassføring 0.077 m³/s, 150 m³/s (5-persentil sommar) og 300 m³/s (2*5-persentil sommar) og høgre".----- ?? (søkers kursiv).

Brekka kraftverk av 26.06.2008 viser:

«-----kor mykje vatn som må til for å gi Brekkefossen eit stort nok vassdekt areal eller "slør" er vanskeleg å vurdere, men truleg trengst det ei restvassføring monaleg større enn alminneleg lågvassføring» (søkers kursiv).. Alminneleg lågvassføring var då i 2008 rekna til 118 l/s.

Den minstevassføringa som det er vist til 77 l/s, er ved inntaket på Reset kote 523 (jf. Konsesjonssøknaden s. 13). "Alminnelig lavvannføring i Hegreneselva ved inntaket er beregnet---som gir 77 l/s. 5-percentiler er beregnet til 150 l/s og 69 l/s hhv sommer og vinter."

I tillegg kjem det uregulerte nedslagsfeltet i Ålhusdalen, området på Brekkesida og liasida (jf. konsesjonssøknaden kartblad Vedlegg 2 - dat 22.10.2013). Dette nedslagsfeltet er om lag 6 km² i tillegg til minstevassføringa på Reset ved inntaket. Dette gjev eit vesentleg tillegg til vassføringa på Øvrebøfossen. Når Fossgrova 'og renn inn i gjelet, vert fukttilgangen sikra for miljøet.

"... med lågare minstevassføring enn det som ligg til grunn for Gjerdet kraftverk..." (søkers kursiv)

Minste vassføringa for Gjerdet kraftverk er planlag til 100 l/s sjølv med mykje større nedslagsfelt (nedstraums). Som nemd, vil Øvrebø kraftverk levere mykje større vassmengder på Øvrebøfossen (jf. Jølster kommune) og oppstraums i store deler av utbygd elvestrekning.

Side 3. 2. avsnitt

"Vi reknar med at dei som går tur i området stort sett parkerar nedanfor fossen". (søkers kursiv)

Frå Fylkesvegen og inn til prakeringsplassen i dalbotnen er det bomveg. Vegen vidare innover er ikkje open for motortrafikk for andre enn grunneigarane.

Side 3. 5. avsnitt

"Det bør utgreiast eit alternativ med kraftverkavlaup ovanfor Øvrebøfossen." (søkers kursiv)

I samband med justering av konsesjonssøknaden vår i 2013, fekk vi utreida eit alternativ med daminntak rett etter elvemøte mellom Godtdalen og Ålhusdalen. Det alternativet vart vraka p.g.a. for dårleg økonomi. Med kraftverk ovanfor Øvrebøfossen vil lengde på røyrgate og fallhøgde vere omlag som for det vraka alternativet.

*"Vi etterlyser også biletdokumentasjon av fossen ved relevant vassføring, som føreslege minstevassføring 0.077 m³/s, 150 m³/s (5-persentil sommar) og 300 m³/s (2*5-persentil sommar) og høgre". (søkers kursiv)*

I løpet av sumaren og hausten 2013 prøvde vi å få teke bilder av fossen med vassføring mindre enn 0,22 m³ pr sek. Sjå bilde i vedlegg nr 6 i konsesjonssøknad. Ut over hausten 2013 var det jamt med nedbør og elva vart ikkje mindre enn dette før det vart vinter og frost. Neste moglegheit for eit slikt bilde er på seinhasten dersom det er minst eit par veker utan nedbør og hels minusgrader. Fossen toler heilt klart ein god del mindre vatn enn 0,22 m³/sek.

Jølster kommune si fråsegn dat. 02.05.2014 med våre merknader:

Saksutgreing, Skildring av tiltaket:

Minstevassføring:

"Restvassføringa frå Ålhuselva m.fl. vil også vera relativ stor, og er berekna til 540l/s (medelvassføring)." (søkers kursiv)

Det stadfestar at Ålhusdalselva vil vere eit vesentleg bidrag til ei tilstrekkeleg vassføring i Øvrebøfossen.

Kraftstasjon:

Der er 'og ein støl med sel og fjøs i området nedanfor fossen.

Miljøfagleg vurdering

"Influensområdet ligg ikkje langt frå Naustdal-Gjengedal landskapsområde..." (søkers kursiv).

Sjolv om gnr. 72 Øvrebø (i Sunnfjord vassområde) ikkje er del av vassdraga i Naustdal og Gjengedal, er meir enn 70% av vårt areal verna. Søknaden vår i 2008 til Miljøverndepartementet (send gjennom kommunen som tilrådd) om endringar i området, fekk vi ikkje svar på. Verna vart veteken i 2009, og i etterkant vert det berre vist til dette vedtaket.

Vurdering:

"Området er mykje brukt utfarts og friluftsområde..." (søkers kursiv).

Dette er nok ikkje rett. Bortsett frå sporadisk bruk av folk frå lokalsamfundet, er det overaskande lite trafikk innover i dalen. Bomvegen gjev teljingar som støttar dette.

Sogn og Fjordane Turlag si fråsegn dat. 12.05.2014 med våre merknader:

Kommentar til bruksmåte 1:

"I andre område, som dette (mellom Indrebø og Godtdalsstøylen), er bruksomfanget mindre, men likevel ganske stort..." (søkers kursiv)

Kva definer turlaget som "ganske stort"? Vi som bur og ferdast i området, er av den meining at det er heller lite trafikk her.

"Det er all grunn til å tru at bruksomfanget er betydeleg større enn det bruken av bomvegen indikerer." (søkers kursiv).

Dette er ein påstand som ikkje har rot i verkelegheita. Gjennom sumarhalvåret ser vi at nokre få parkerar ved Fylkesvegen (Indrebø). Nei, bruken er nok ikkje "betydeleg større" som det vert hevda.

Ruta Ålhus- Longevasshytta.

"Ruta er ganske krevjande, og bruken er derfor mykje mindre enn ... I periodar då ruta langs Stegsvatnet ikkje er framkommeleg ... er ruta Ålhus Longevasshytta ei alternativ rute." (søkers kursiv)

Denne ruta er, etter vårt syn, sjeldan brukt. Kva viser hytteboka? Der er vel og ei grei rute inn i området over Kupestegen?

2.2.10 Nettilknytning:

"Sett frå vår synsstad vil det vere ønskjeleg å legge linja i kabel."

Terrenget tilseier at det vil vere svært kostbart å etablere kabelgrøft.

(...)»

Tilleggsopplysninger

Under høringsrunden kom det frem at det ville være nødvendig å oppklare hvor mye vann restfeltet fra Ålhusdalen bidrar med ved samløpet med Gottdalselva/Hegreneselva. I etterkant av høringsrunden gjennomførte NVE en grov analyse av feltet. I e-post av 30.6.2014 opplyser NVE høringspartene om resultatene av analysen:

«Areal: 4,1 km²

Middelvannføring: 92 l/s/km² eller 0,3 m³/s

Alm.l.vf. 4,5 l/s/km², 18 l/s

5-pers(s): 15 l/s/km², 62 l/s

5-pers(v): 3,5 l/s/km², 14 l/s

Ved fossen kommer et lite restareal og minstevannføring/flomtap i tillegg.»

NVE ga høringspartene mulighet til å komme med nye innspill på temaet:

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane kom med en tilleggsuttalelse i e-post datert 29.8.2014:

...

«I fråsegna vår datert 29.4.2014 tilrådde vi at det bør utgreiast eit alternativ med kraftverksavlaup ovanfor Øvrebøfossen, for å oppretthalde dei viktige natur- og landskapsverdiane knytt til fossen. Vidare sa vi at om fossen vert bygt ut, vil det vere viktig å sikre både eit høgt nok minstenivå og ein viss dynamikk og variasjon i vassføringa.

Nedslagsfeltet til Ålhusdalselva er monaleg mindre enn feltet som skal byggjast ut, og avrenninga per areal i lågvassperiodar er også mindre samanlikna med feltet ovanfor inntaket. Dette går også fram av dei oppgjevne verdiane for alminneleg lågvassføring og 5- persentilar.

Vi vurderer at Ålhuselva vil bidra til ein viss dynamikk og variasjon i vassføringa, men at bidraget saman med den planlagde minstevassføringa frå inntaket ikkje vil vere tilstrekkeleg til å oppretthalde dei viktige natur- og landskapsverdiane knytt til fossen. Utifrå foto i søknaden kan det sjå ut som at vassføringa må opp minst mellom av 0,22 m³/s og 0,48 m³/s for landskapsopplevinga sin del. Vi er usikre på om det er tilstrekkeleg for naturmiljøet i bekkekløfta med fosseeng.

Fylkesmannen opprettheld dermed fråsegna datert 29.4.2014 om at det bør utgreiast eit alternativ med avlaup ovanfor fossen.»

Sogn og Fjordane Turlag ved Alvar Melvær skriver følgende i e-post av 8.7.2014:

«Når vi i høyringsfråsegna vår gjekk mot utbygginga, så var/er hovudgrunnen vår omsynet til Øvrebøfossen. Dels ut frå ei individuell vurdering av konsekvensane for fossen, dels ut frå sumverknadane når det gjeld utbygging av fossar i Jølster.

I området rundt/i nærleiken av Jølstravatnet nemner vi resultatet av desse utbyggingane:

- *Fossheim kraftverk og Fossheimgardane mikrokraftverk (Breimsvassdraget.). Fossheimfossen aust for Skei, som tidlegare var svært fin og godt synleg, mellom anna frå E39, er no så og seie heilt borte.*

- *Bjørndalselva kraftverk. Ei markert, godt synleg elvestrekning i landskapet (ikkje det ein vil kalle ein foss) er nesten ikkje synleg bortsett under flaum.*
- *Dvergsdalsdalen kraftverk. Ei markert elvestrekning i landskapet med små fossar, er no lite synleg bortsett frå under flaum.*
- *Gjesdal kraftverk. Den flotte og svært godt synlege (mellom anna frå E39). Gjesdalsfossen har fått sterkt redusert vassføring.*
- *Kjøsnesfjorden kraftverk. Den tidlegare truleg finaste og best synlege (frå E39 og Rv 5). Fossen i Jølster, Grovafossen, er nesten heilt borte store delar av året. Vassføringsreduksjonen er størst i juli, august og september fordi breavrenninga no går gjennom turbinane, medan den tidlegare gjorde fossen ekstra stor og fin, særleg i varmt vær. Dei 2 mest synlege (frå rasteplassen ved Rv 5) elvestrengane i Lundebotnen er borte. Også andre viktige elvestrengar rundt Kjøsnesfjorden har fått sterkt redusert vassføring.*
- *Myklebost kraftverk. Har fått konsesjon, men er ikkje bygd. Vil redusere vassføringa i Myklebustfossen svært mykje.*

Vi er sjølvsagt klår over, og har forståing for, at sett frå grunneigarane/utbyggerane sin synsstad vil det verke urimeleg at dei kan risikere å verte "straffa" fordi andre fine fossar i Jølster alt er utbygde eller har fått konsesjon. (Enkelte av dei burde etter vårt syn absolutt ikkje vorte utbygde.) Men sett frå vår synsstad gjer dei mange eksisterande utbyggingane det enda viktigare å ta vare på dei fine fossane som er att.

Kommentarar vedr. utbygging av Øvrebøfossen:

Samla vassføring til fossen blir frå Ålhusdalen 380 l/s + frå Gotdalen 990 l/s = 1.370 l/s. Det betyr at vassføringa i fossen vert redusert til gjennomsnittleg ca. 28% samanlikna med i dag + vassføringa frå eit lite restfelt + minstevassføringa + flaumtap.) Grunneigarane opplyste under synfaringa at snøen ligg noko lenger ut over sommaren i Ålhusdalen enn i Gotdalen. Det betyr at på ettersommaren vil vassføringa frå Ålhusdalen truleg vere litt større enn 28% av den noverande samla vassføringa. (Og litt mindre enn 28% andre delar av året.)

Under synfaringa la grunneigarane vekt på at også dei ønskjer at Øvrebøfossen framleis skal vere ein foss sjølv om vassføringa vert kraftig redusert. Det syntest vi er gledeleg! Det nesten loddrette fallet i fossen, gjer at den vil sjå ut som ein foss også om vassføringa berre er til dømes ca. 35% (inkl. minstevassføring) av det normale. Men det er klårt at bortsett frå under relativt store flaumar, så vil fossen etter ei eventuell utbygging, bli mykje mindre imponerende enn den er i dag.

Fossen er viktigast for landskap og friluftsliv om sommaren frå 1. mai til 30. september. Hvis det i denne perioden vert slept ei minstevassføring tilsvarende 5-persentil sommar, 150 l/s, så vil det, saman med vatnet frå Ålhusdalen, gjere at vassføringa i fossen blir ca. 220 l/s, eller omlag slik som på foto 5 i Vedlegg 6 i konsesjonssøknaden. Då blir Øvrebøfossen framleis ein "brukbart fin" foss, den blir ikkje nesten borte, men framleis eit markert landskapselement.

Det er NVE (sjølvsagt) som skal gjere dei avvegingane av ulike kryssande interesser som må gjerast. Vårt primære ønske er framleis ingen utbygging av Øvrebøfossen. Men viss minstevassføringa om sommaren vert sett til 5-persentil sommar, så vil vi akseptere og respektere NVE si avgjerd utan "å klage" også om NVE gir konsesjon! I ei prioritering så er

Nei til utbygging av Driva kraftverk og Åmot kraftverk viktigare for oss enn Nei til Øvrebo kraftverk.»

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 11,1 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 0,99 m³/s. Effektiv innsjøprosent er på 0,1 %. Avrenningen er relativt stabil fra år til år med vårflo. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 150 og 69 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 77 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,0 m³/s og minste driftsvannføring 0,1 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 77 l/s hele året. Ifølge det hydrologiske skjemaet for Øvrebo kraftverk vil dette medføre at 74 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

De store flomvannføringene blir i mindre grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 49 dager i et middels vått år. I 40 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 540 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året. Hensynet til fosselandskap og fossesprøyt påvirkede naturtyper i denne saken tilsier at det må stilles høye krav til vannføring på omsøkt elvestrekning. Dette er omtalt nedenfor.

Produksjon og kostnader

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Landskap/friluftsliv/brukerinteresser

Det går en bilvei fra Indrebø som ender i en parkeringsplass nesten helt fremme ved kraftstasjonsområdet. Videre fra denne parkeringen er det etablert en traktorvei som går på østsiden av elva og opp til Gotdalsstøylen. Følger man denne veien går man tett på den frittfallende Øvrebofossen. Øvrebofossen er registrert som et regionalt viktig landskapselement i «Regional plan med tema knytt til vasskraftutbygging» vedtatt av fylkestinget i 2012. Fossen er ikke synlig i et større landskapsrom på grunn av Fosshaugen og tett skog.

Omsøkt inntaksplassering ligger ikke så langt fra Naustdal-Gjengedal landskapsverneområde som har nasjonal verdi som friluftsområde. Omsøkt område er en av innfallsportene til verneområdet, og ifølge Sogn og Fjordane turlag, en av rutene til Indre Sunnfjord turlag sin hytte Longevasshytta. Brukerne av området er hovedsakelig bosatt i Jølster, men kan også være fra nabokommunene. Nedstrøms inntaket renner det inn en sideelv fra Ålhusdalen, Ålhuselva.

I søknaden blir det vurdert at landskapsverdiene i området samlet sett er beskjedne og tiltaket vil derfor ikke gi store virkninger. For brukerinteresser antas konsekvensene å bli små.

Jølster kommune ber NVE vurdere minstevannføring opp mot tap av landskapsverdi. Videre mener de at inngrepene som følger av tiltaket bør være skånsomme og tilpasset eksisterende terrengforhold.

Fylkesmannen ønsker primært at kraftverksutløpet bør plasseres ovenfor Øvrebøfossen. Søker kommenterer at dette alternativet er det for dårlig økonomi til å gjennomføre. Fylkesmannen vurderer at elva fra Ålhusdalen vil bidra til en viss dynamikk og variasjon i vannføringen, men at bidraget selv med den planlagte minstevannføringen ikke vil være tilstrekkelig til å opprettholde de viktige natur- og landskapsverdiene knyttet til fossen. Fylkesmannen påpeker at som et minimum må vannføringen være mellom 220 l/s og 480 l/s for landskapsopplevelsens del.

Fylkeskommunen råder til at det blir gitt konsesjon med vilkår om at minstevannføringen om sommeren økes.

Sogn og Fjordane turlag mener at Øvrebøfossen er viktigst for landskap og friluftsliv i perioden fra 1. mai til 30. september. Turlaget kan akseptere en utbygging om minstevannføringen i denne perioden settes tilsvarende 5-persentil sommer. Sammen med feltet fra Ålhusdalen mener de at fossen fremdeles vil være et markert landskapselement. Videre ber turlaget om at inntaket gjøres så lite synlig som mulig, at det iverksettes støydempende tiltak i kraftstasjonen samt at nettilknytning gjøres med jordkabel og ikke i luftlinje.

Ifølge Olje- og energidirektoratets «Retningslinjer for små vannkraftverk» fra 2007 så skal regionale planer for små kraftverk bidra til å ivareta Landskapskonvensjonens intensjoner om å legge opp til at det skal settes mål for kvalitet i utvalgte landskap. Videre bør landskapsinngrep sees i sammenheng med virkninger for tilknyttede interesser som blant annet friluftsliv og reiseliv. Det blir også presisert at:

«Inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås»

Som høringspartene påpeker, så er det forholdet til landskap, og da spesielt fraføring av vann fra Øvrebøfossen, de største konfliktene knytter seg til. Man kommer svært tett innpå fossen, og det gir utvilsomt en sterk opplevelse for mange å stå i fossespruten på kanten langs traktorveien. Vannføringen i vassdraget er, ifølge det hydrologiske grunnlaget vedlagt søknaden, relativt jevnt fordelt med flom i mai og oktober-november. Ut ifra vannføringskurvene ser det også ut som det er en del høye vannføringer også i juni og juli der en del av dette vil gå som overløp. Nyttbar vannmengde er beregnet til 74 % og i et middels år vil det være overløp over dammen i om lag 50 dager. Det meste av overløpet vil komme i de periodene området blir mest brukt. Foreslått minstevannføring på 77 l/s i sekundet vil, slik NVE ser det, i liten grad ivareta Øvrebøfossen som et landskapselement. Restfeltet ovenfor Øvrebøfossen inkluderer vannføringen fra Ålhuselva som renner inn i Gotdalselva/Hegreneselva ca. 400 m nedstrøms omsøkt inntak. Dette feltet bidrar med en middelvannføring på omlag 380 l/s ved samløpet. Nedbørfeltet til Ålhuselva er beregnet til å være 4,1 km² og dette er omtrent 1/3 av nedbørfeltet ved omsøkt inntak. I tillegg kommer det også noe restvannføring mellom dette elvemøtet og Øvrebøfossen.

Det er klart at fossen og resten av elvestrekket, som også innehar kvaliteter med mindre fossefall og stryk, blir redusert som landskapselement. Vi mener allikevel at dette kan bøtes på med tilstrekkelig minstevannføring i og med at restfeltet bidrar til en akseptabel vannføring. Dette forholdet har vært av stor betydning for vår vurdering av konsesjonsspørsmålet.

I søknaden blir det oppgitt at rørgaten stort sett skal følge eksisterende vei fra inntaket til ca. kote 460 (450 m). Under NVEs sluttbefaring av området så viste det seg at rørgaten er planlagt sørvest for veien. Her er det en del myr og det er lite løsmassedekke før man møter fjell. Hele strekket fra inntaket og til der rørgaten er planlagt å krysse elva må sprenges. Det vil kunne kreves skjæringer på en 8-10 m på grunn av helningen i terrenget. Det vil mest sannsynlig også kreves anleggsvei langs denne traseen. NVE synes ikke det er åpenbart at dette er en bedre landskapsmessig løsning enn å prøve å følge veien som allerede er etablert der. Slik vi ser det vil dette medføre uforholdsmessige store inngrep som vil være synlig i et større landskapsrom.

I området for elvekryssingen ved Brekka er det relativt høye kanter med fjell i dagen på begge sider av elva og litt motfall når man kommer på vestsiden av elva. Det vil også her bli nødvendig med en del sprenging. Det ble under befaringen diskutert å heve elva litt på grunn av motfallet. Hvordan kryssing skal gjennomføres er noe som kan avklares i en eventuell detaljplan og ikke avgjørende for vår konklusjon.

Det vil, slik vi vurderer det, være viktig å gjennomføre disse inngrepene slik at de blir mest mulige tilpasset terrenget og minst mulig synlig fra omkringliggende landskap. Dette gjelder også inntaksløsningen da den ligger bare et lite stykke unna veien opp til Gotdalsstølene.

Naturmangfold

Naturtyper

Bekkekløft og bergvegg

En bekkekløft er en V-dal eller et gjel som går ned i fast fjell. Utforming og størrelse kan variere betraktelig, men ofte renner det en bekk eller elv gjennom den. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter. Grunnen til at Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på bekkekløfter er at dette er leveområde for en rekke spesialiserte arter av planter, sopp og dyr. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Spesielt viktig er områder hvor utglidninger og ras er vanlig, siden disse skaper et dynamisk miljø som gir grunnlag for variert arts mangfold. Ras og flom fører også til oppsamling av død ved i elva, som igjen gir gode leveforhold for sopp og insekter. Elva vil være viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elva går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjon i kantsonen. Truslene mot naturtypen er inngrep som gjør det lysere og tørrere i kløfta.

Det er registrert fire bekkekløfter innenfor influensområdene til de omsøkte prosjektene til Jølsterpakken. I tillegg til bekkekløfta i Hegreneselva er det registrert lokaliteter med C-verdi i Driva og Helgheimselva, og en lokalitet med verdi B i Neselva.

Rett nedenfor Øvrebøfossen renner Hegreneselva gjennom en liten, men markert bekkekløft av regional verdi (B). Her møtes hovedelven med Øvrebøfossen og en sideelv med en liten foss som kommer ned i samme gryte. De to fossene med tilhørende fossesprøytsoner, fosseeng og fosseberg møtes innerst i bekkekløfta. Indre del av kløfta er trang og lite eksponert for sol. Det er ikke påvist rødlistearter i kløfta.

Ifølge biomangfoldrapporten som følger søknaden vil redusert vannføring i Hegreneselva endre fuktforholdene i bekkekløfta ved Øvrebøfossen og gi dårligere vilkår for mose- og lavfloraen i sprutsonen til fossen. Denne delen av bekkekløfta inneholder den mest velutviklede delen av bekkekløftsamfunnet. Hegreneselva har et relativt lite nedbørfelt uten stabile kilder og går normalt

med lite vann i tørre perioder. Dette medfører at vannmengden i elven varierer naturlig, og at konflikten med en utbygging reduseres noe. Biomangfoldrapporten konkluderer med at Ålhusdalselva som renner inn i hovedelven nedstrøms inntaket vil sørge for en konstant og relativt stor vannføring, og at dette vil virke avbøtende. Det samme vil elven som renner inn i hovedelven ved bekkekløfta, da denne vil bidra ytterligere med en stabilisering av luftfukt i kløfta.

Fylkesmannen mener det bør utarbeides et alternativ med kraftstasjon ovenfor Øvrebøfossen, blant annet for å opprettholde naturverdiene knyttet til fossen og bekkekløfta. Dersom fossen likevel omfattes av en utbygging mener, de at det må settes krav om en minstevannføring og dynamikk i vannføringen som ivaretar disse verdiene på en tilstrekkelig måte. De er enige i at Ålhuselva vil bidra til en viss dynamikk og variasjon i vannføringen, men vurderer det slik at bidraget fra Ålhuselva og omsøkt minstevassføring ikke vil være tilstrekkelig til å opprettholde de viktige naturverdiene knyttet til fossen. De er usikre på om slipp av minstevannføring mellom 220 og 480 l/s vil være nok til å opprettholde det biologiske mangfoldet i bekkekløfta.

I Olje- og energidepartementets *Retningslinjer for små vannkraftverk* står det at tiltak som kommer i konflikt med biologisk mangfold av middels verdi (B) må påberegne pålegg om avbøtende tiltak som reduserer konflikten, eks. i form av krav om minstevannføring og/eller andre miljøtilpasninger av prosjektene.

NVE legger vekt på at bekkekløfta på berørt strekning er av regional verdi (B) og danner grunnlag for fossesprøytsoner med tilhørende truede vegetasjonstyper fosseeng og fosseberg. NVE er enig med Fylkesmannen i at redusert vannføring i Hegreneselva og gjennom bekkekløftlokaliteten trolig vil endre fuktforholdene i bekkekløfta og gi dårligere levevilkår for fossesprøytpåvirkede natur- og vegetasjonstyper som finnes der, men er av den oppfatning at tilstrekkelig slipp av minstevannføring vil kunne bidra til at verdiene i ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Arter

Oter (VU), fossekall og strandsnipe (NT) er trolig direkte tilknyttet elvestrengen i Hegreneselva. Oter er fiskespisende og vil trolig bli påvirket av tiltaket gjennom redusert tilgang på mat. Biomangfoldrapporten som følger søknaden konkluderer likevel med at arten har rikelig tilgang på mat i regionen, og at en eventuell utbygging som enkelttiltak ikke vil påvirke arten nevneverdig.

Redusert vannføring på omsøkt strekning i Hegreneselva vil føre til en viss reduksjon i bestandene av bunndyr og vannlevende insekter og dermed redusere mattilgangen for fossekall og strandsnipe. NVE mener at med tilstrekkelig minstevannføring og oppsetting av rugekasser for fossekall vil en eventuell utbygging ha begrensede og akseptable konsekvenser for vanntilknyttet fugl.

Fire av de omsøkte småkraftverkene i Jølsterpakken ligger i nærheten av Førdefjella villreinområde. Villreinnemda for Sogn og Fjordane ser det som svært uheldig at det blir etablert nye tekniske inngrep innenfor villreinområdet, og uttaler at inntaket til Øvrebø kraftverk er planlagt så høyt at støy fra anleggsarbeid trolig vil nå inn i villreinområdet. Arealet ovenfor utbyggingsstrekningen er i hovedsak sommerbeite. Ved en eventuell utbygging ber de om at anleggsarbeidet stoppes dersom reinen kommer inn i dalen eller på fjellryggene ovenfor tiltaksområdet. De ber også om at rørgatetraseen tilbakeføres til naturlig vegetasjon, og at eventuell helikoptertransport i forbindelse med bygging ikke går over fjellryggene som ligger øst og vest for planlagt inntak. NVE er enig i at det bør tas hensyn til villreinen i området ved en eventuell utbygging. Med et slikt krav vil tiltaket etter vårt syn ha lite betydning.

Kraftverket er ifølge Fylkesmannen planlagt om lag 1,5 km oppstrøms vandringshinderet for storørret fra Jølstravatnet. Fylkesmannen ber NVE om å vurdere behovet for omløpsventil i Øvrebø kraftverk.

Jølstravatnet er et viktig vann for både kommersielt fiske og fritidsfiske, og inneholder en av fem storørrestammer i Sogn og Fjordane (DN utredning 1997-2).

Gjerdet kraftverk ligger på strekningen mellom Øvrebø kraftverk og antatt vandringshinder. I NVEs vurdering av behovet for omløpsventil i Gjerdet kraftverk ble det den gang lagt vekt på at Storegrova, en relativt stor bekk med middelvannføring på om lag 2 m³/s, renner inn i hovedelven noen hundre meter nedenfor kraftstasjonen. NVE vurderte det slik at Storegrova sammen med bidrag fra andre små bekker, restvannføring på 200 l/s ved kraftstasjonen og slipp av minstevannføring (100 l/s), trolig var nok til å opprettholde en vannmengde i elven som ivaretok rogn og yngel ved et eventuelt utfall fra kraftstasjonen. Det ble også lagt vekt på at de antatt beste gyte- og oppvekstområdene for fisk som vandrer opp fra Jølstravatnet finnes langt nedstrøms kraftstasjonen.

Restfeltet til Øvrebø kraftverk vil sammen med omsøkt minstevannføring bidra med om lag 620 l/s ved kraftstasjonen. Lagt sammen med restfelt og minstevannføring for Gjerdet kraftverk nedstrøms (300 l/s), og vannet som renner inn i hovedelven mellom kraftstasjonen til Øvrebø kraftverk og inntaket til Gjerdet kraftverk, antar NVE at dette tilsvarer i overkant av 1 m³/s. NVE anser dette som tilstrekkelig til å ivareta hensynet til ørret ved et eventuelt utfall av kraftstasjonen. Vi tar også med i betraktning bidraget fra Storegrova, og merker oss at de antatt beste gyte- og oppvekstområdene for fisk ligger langt nedstrøms omsøkt elvestrekning.

Hensynet til sårbare, truede arter rein og fisk har ikke vært avgjørende for konsesjonsspørsmålet i denne saken.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknaden om Øvrebø kraftverk legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknaden, miljørapport, høringsuttalelser, samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 15.12.2014. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at sakens kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet, jamfør naturmangfoldloven § 8.

De omsøkte prosjektene i Jølsterpakken vil kunne berøre 14 naturtypelokaliteter regnet som viktige etter DNS håndbok 13:

Kraftverk	Naturtype	Verdisetting
Neselva II	Bekkekløft og bergvegg	B
	3 fossesprøytsoner	B
Paulen	Hagemark	B
	Rik edelløvskog	B
	Slåttemark	C
Øvrebø	Bekkekløft og bergvegg	B
Helgheim	Bekkekløft og bergvegg	C

Kupekraft	Kalkrike områder i fjellet	A
	Naturbeitemark	C
Åmot	Naturbeitemark	C
Driva	Bekkekløft og bergvegg	C
	Naturbeitemark	C

I tilknytning til Kupekraft kraftverk er det i tillegg påvist en viktig viltlokalitet etter DN-håndbok 22; Dalevatnet våtmarksfuglområde (B-verdi). Ved Helgheim kraftverk er det i tillegg påvist en viktig naturtype etter DN-håndbok 15; Gyte og oppvekstområde til storørretstamme (A-verdi). Alle kraftverk vil berøre naturtypen elveløp som er rødlistet som *nær truet*.

I Jølsterpakken er følgende rødlistearter registrert i influensområdene til kraftverkene:

Kraftverk	Art	Rødlistekategori
Neselva II	Oter	VU
	Strandsnipe	VU
	Fiskemåke	NT
	Høsehauk	NT
	Jaktfalk	NT
	Stær	NT
	Alm	NT
Paulen	Gaupe	VU
	Oter	VU
	Hubro	EN
	Høsehauk	NT
	Bleikdoggnål	NT
	Strandsnipe	NT
	Strandsnipe	NT
Øvrebø	Oter	VU
	Strandsnipe	NT
Helgheim	Ask	NT
	Strandsnipe	NT
Kupekraft	Grannsildre	NT
	Jemtlandsrapp	NT
	Fiskemåke	NT
	Vipe	NT
	Strandsnipe	NT
Åmot	Strandsnipe	NT
Driva	Strandsnipe	NT

For påviste naturtyper og rødlistearter viser vi til tabellene ovenfor. Tiltakenes virkning på hver enkelt forekomst er diskutert i kapitlene «*Naturtyper*» og «*Arter*» i hvert enkelt vedtak. NVE mener at påvirkningen på naturtyper og rødlistearter vil være akseptabel, gitt de avbøtende tiltak og tilpasningene som er gjort i de prosjektene som får konsesjon. Etter NVEs mening vil tiltakene Øvrebø, Helgheim, Åmot, Driva og Kupekraft kraftverk ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt eventuelle avbøtende tiltak. En realisering av omsøkte planer for kraftverkene Paulen og Neselva II vil etter NVEs mening derimot i større grad kunne være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4 og 5, om enn ikke på en slik måte at dette alene tilsier at søknadene skal avslås.

NVE har i vedtaket vurdert sakene i Jølsterpakken sin påvirkning på viktige naturtyper og rødlistede arter opp mot eksisterende påvirkninger i regionen. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålet, men tillegges vekt i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper for allmenne interesser.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utformingen av tiltaket vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Kulturminner og kulturmiljø

I fylkeskommunens saksframlegg påpekes det at undersøkelsesplikten ikke er oppfylt, jamfør § 9 i kulturminneloven, og det er dermed ikke klart i hvilken grad automatisk fredede kulturminner blir påvirket. Området har blitt benyttet til stølsdrift i de flere hundre årene det har blitt drevet gårdsdrift.

Videre påpekes det i saksframlegget til fylkeskommunen at dersom viktige kulturminner fra nyere tid blir direkte eller indirekte berørt av tiltaket, må tiltaket justeres slik at kulturminnene blir tatt vare på. Det må heller ikke gjøres skade på kulturlandskapselementer som geiler, veier, steingarder, bygninger o.l. Elver, fosser og stryk utgjør en vesentlig del av det helhetlige landskapsbildet både for tilreisende og fastboende, og en redusert vannføring vil påvirke opplevelsesverdien som i dag er knyttet til kulturlandskapet.

Dersom det gis konsesjon til Øvrebø kraftverk vil det følge av standardvilkår for kulturminner at konsesjonæren plikter å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner. NVE mener dette kan utføres før innsending av detaljplaner dersom det gis konsesjon til tiltaket. Byggearbeider kan da legges slik at de unngår å skade verdifulle kulturminner.

Konsekvenser av kraftlinjer

Tiltaket er planlagt med 1800 m luftlinje. Linja skal gå langs eksisterende vei og fører ikke til inngrep i urørte områder. Veien har skog på begge sider og vil ikke ligge i åpent terreng.

Kraftlinja kan føre til økt kollisjonsfare og elektrokusjonsfare. Det kan også bli nødvendig med noe skogshogst i traseen, men dette ser vi ikke på som noe stort inngrep.

Vannkraft i Jølster og Gloppen kommuner

NVE har laget en oversikt over vannkraftpotensialet i Jølster og Gloppen kommuner som de syv småkraftsakene i Jølsterpakken befinner seg i. Oversiktene gir et innrykk av utbygd og resterende vannkraftpotensial i de to kommunene som de omsøkte prosjektene befinner seg i.

Det er utbygd 484 GWh vannkraft i Jølster kommuner. Kjosnesfjorden kraftverk er den største utbyggingen og står for om lag 247 GWh av disse. De resterende kraftverkene er hovedsakelig småkraftverk og konsesjonsfrie anlegg. I tillegg til de utbygde vannkraftverkene er det gitt tillatelse til to småkraftverk med samlet midlere årlig produksjon på 20 GWh, samt et større vannkraftverk på 47 GWh som enda ikke er bygd. Det er søkt om totalt 276 GWh ny vannkraft i Jølster kommune hvorav

denne småkraftpakken står for om lag 118 GWh. Det resterende vannkraftpotensialet i Jølster er beregnet til 247 GWh. Det er inntil i dag ikke gitt avslag til kraftprosjekter i Jølster kommune.

I Gloppen kommune er det utbygd totalt 409 GWh vannkraft. Det er to kraftverk som er større enn 10 MW og 22 små-, mini- og mikrokraftverk. I tillegg er syv kraftverk med en samlet midlere årsproduksjon på 65 GWh enten gitt konsesjon eller konsesjonsfritak, men er ikke satt i drift ennå. Det er søkt om tillatelse til bygging av 2 store vannkraftverk med en samlet produksjon på 240 GWh og 12 små-, mini- og mikrokraftverk med samlet produksjon på 355 GWh. Neselva II kraftverk i Jølsterpakken står for om lag 20 GWh av disse. Det resterende vannkraftpotensialet i Gloppen kommune er beregnet til 342 GWh. Det er tidligere gitt to avslag til kraftprosjekter i Gloppen kommune.

I Jølster kommune er store deler av innløpselvene på sydsiden av Jølstravatnet utbygd. På sørvestsiden av vannet ligger Kjøsnesfjorden kraftverk som er et takrenneprosjekt som årlig bidrar med 247 GWh per år. Videre nordover mot Gloppen kommune er det relativt tett med vannkraftutbygginger, særlig knyttet til Breimsvassdraget.

NVE mener antall utbygde kraftverk og mengden av vannkraftpotensialet som er utnyttet i de to berørte kommunene er høyt. Eksisterende utbygginger medfører ulemper for private og allmenne interesser som i hovedsak vil berøre lokalsamfunnet i disse to kommunene. Nye konsesjonssøknader i kommunene medfører et press på gjenværende urørte vassdrag. Det kan tenkes at det er teoretisk mulig å sette en grense for når vannkraftpotensialet er tilstrekkelig utnyttet og hvor mange vassdrag som bør bevares i en kommune. Både Breimsvassdraget og Jølstravassdraget er gjennomgående utbygd, og NVE mener at det begynner å nærme seg et metningspunkt for begge vassdragene. Flere høringsparter i Jølsterpakken skriver i sine uttalelser at det er svært mye utbygd vannkraft i disse kommunene. Det er etter NVEs syn likevel vanskelig å sette en kritisk grense for når nok av det samlede vannkraftpotensialet er utbygd.

Det er bred politisk enighet om økt utbygging av fornybar energi i Norge. NVE vurderer fordelene opp mot ulemper for private og allmenne interesser i hver enkelt sak om vannkraftutbygging. Samlet belastning blir vurdert for ulike tema som er fellesnevner for flere saker i pakkebehandlingen. Sentrale tema for samlet belastning i småkraftpakken Jølster har vært naturmangfold og fossellandskap. Selv om det blir gitt konsesjon til et prosjekt, setter NVE ofte vilkår og krav om avbøtende tiltak som er strengere enn det som er omsøkt i konsesjonssøknaden. Dette gjøres for at ulempene som tiltaket medfører skal være akseptable målt opp mot de fordelene tiltaket medfører. Tiltaket kan realiseres gitt at vilkårene og de avbøtende tiltak som NVE setter gjennomføres. NVE mener at selv om det er mye utbygd vannkraft i begge kommunene, vil det være den konkrete vurderingen av fordeler og ulemper i hver enkelt sak som er avgjørende. I tillegg vil en vurdering av samlet belastning for sentrale tema også kunne ha innvirkning på om nye tiltak skal få konsesjon eller avslag.

Samla belastning på fossellandskap/verdifulle landskapselementer

Flere av høringspartene har uttrykt bekymring over antall bygde og omsøkte kraftverk og konsekvensene dette vil ha på vassdragsnaturen i området. Et av temaene som har pekt seg ut, og som det vil være naturlig å se nærmere på, er samla belastning på temaet fossellandskap/verdifulle landskapselementer. Flere av høringspartene er opptatt av at de gjenværende viktige fossene i området skal forbli uberørte.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har utarbeidet «Regional plan med tema knytt til vasskraftutbygging». I denne planen ligger de sju omsøkte kraftverkene innenfor delområdene

«Gloppen og Stryn» og «Jølstra». I hvert delområde har det blitt foretatt en registrering av regionalt viktige landskapselementer definert som fosser/stryk.

To av de omsøkte kraftverkene i Jølsterpakka vil berøre fosser som er omtalt i den regionale planen. Dette gjelder Åmot kraftverk og Øvrebø kraftverk. For øvrig er hele elvestrekningen i Driva fra Høyset og opp til Oldeskaret avsatt som regionalt viktig, slik at også Driva kraftverk vil berøre en elvestrekning omtalt i planen. Åmot og Driva kraftverk vil berøre vannstrengen i samme elv.

Driva er ett av åtte registrerte landskapselementer i Jølster i delområde «Gloppen og Stryn». Av disse åtte fossene er det to som har redusert vannføring på grunn av vannkraftutbygging. Driva er omsøkt i Åmot og Driva kraftverk.

I delområde «Jølstra», så er det registrert 12 viktige landskapselementer innenfor Jølster kommune. Av disse 12 er fem uregulert i dag. Syv av de 12 har fått redusert vannføring og ett har fått konsesjon (Myklebost kraftverk). En av de gjenværende uregulerte fossene i dette delområdet, Øvrebøfossen, er omsøkt i Øvrebø kraftverk.

I Jølster er det registrert totalt 20 regionalt viktige landskapselementer. Av disse er det per dags dato elleve som ikke har redusert vannføring. Om Myklebost kraftverk, Øvrebø kraftverk og Åmot kraftverk blir bygget ut, sitter Jølster kommune igjen med åtte av 20 viktige landskapselementer som ikke har fått redusert vannføring. Se tabell under for fullstendig oversikt over regionalt viktige landskapselementer i Jølster kommune.

Tabell 2 Registrerte regionalt viktige landskapselementer i Jølster. Data er hentet fra "Regional plan med tema knytt til vasskraftutbygging" utarbeidet av Sogn og Fjordane fylkeskommune, men er oppdatert av NVE til å gjelde dagens status.

Navn	Lokalisering/merknad	Vannkraftprosjekt kjent?	Vannføring	Delområde
Fagredalselva, øvre deler	Dvergsdaldalen	Konsesjon nedenfor fossen	Naturlig	Jølstra
Klipperfossen	Ålhus	Nei	Naturlig	Jølstra
Pissaren	Syngesandelva	Nei	Naturlig	Jølstra
Øvrebøfossen/Brekkefossen	Innerst i Ålhusdalen	Omsøkt i Øvrebø kraftverk	Naturlig	Jølstra
Bjørndalselva	-	Utbygd	Redusert	Jølstra
Gjesdalselva	Vassenden	Utbygd	Redusert	Jølstra
Grova fossen	Sægrov, Kjøsnesfjorden	Utbygd	Redusert	Jølstra
Kvamsfossen	Nedstrøms Fluelona, ved Langhaugane	Jølstravatnet, noe regulert. Omsøkt i Jølstra kraftverk.	Regulert	Jølstra
Myklebustfossen	Sørsida av Jølstravatnet	Fått konsesjon	Naturlig	Jølstra
Fagredalselva, nedre deler	Dvergsdaldalen	Utbygd	Redusert	Jølstra
Breelvskaret	Sørsida av Kjøsnesfjorden	Utbygd	Redusert	Jølstra
Fossane/Stryka i Lundebotn	-	Utbygd	Redusert	Jølstra
Driva	Stardalen, Høyset opp mot Oldeskaret	Omsøkt i Åmot og Driva kraftverk	Naturlig	Gloppen og Stryn
Foss fra Støylsvatnet/Heggheimsvatnet	Breimsvassdraget	Nei	Naturlig	Gloppen og Stryn
Grepstadelva/-grova	Stardalen/Breimsvassdraget	Nei	Naturlig	Gloppen og Stryn

Kudefossen	Førde/Førs lengst sør for Breimsvatnet	Nei	Naturlig	Gloppen og Stryn
Fossheimselva	Breimsvassdraget	Utbygd	Redusert	Gloppen og Stryn
Nydalselva	Førde/Førs lengst sør for Breimsvatnet	Utbygd	Redusert	Gloppen og Stryn
Tverrdalselva	Stardalen, Fonn	Nei	Naturlig	Gloppen og Stryn
Hauaelva/Lisjeelva	Stardalen, elv fra Hauabotn	Nei	Naturlig	Gloppen og Stryn

Drivafallet som er omsøkt i Åmot kraftverk ligger eksponert til inne i Stardalen og er i tillegg tett på og synlig fra en av hovedinnfallsportene til Jostedalsbreen nasjonalpark. Fossen er slik NVE ser det viktig for landskapsopplevelsen av området, friluftsliv og naturopplevelse lokalt, regionalt og nasjonalt. Kraftverket er planlagt med en meget høy utnyttelsesgrad. Driva kraftverk er planlagt videre innover Haugadalen ovenfor inntaket til Åmot kraftverk. Tiltaksområdet har én foss som er synlig fra veien innover Haugadalen, men den er ikke like stor og eksponert som Drivafallet. Likevel så har hele elvestrengen innover dalen stor opplevelsesverdi i og med at veien går tett inntil elva og landskapet har en vill karakter i seg selv. Vassdraget er et av få gjenværende uregulerte sidevassdrag i Breimsvassdraget. Videre nedover (vestover) i Stardalen er det bygget to kraftverk; Veiteberg og Befring kraftverk. I tillegg er det nylig gitt tillatelse i Kongelig resolusjon av 07.02.2014 til Stardalen kraftverk nederst i Stardalen. Driva og Åmot kraftverk vil samlet kunne produsere 46 GWh. Dette er mye for småkraftverk å regne, men samtidig må dette veies mot de verdiene og den bruken som foregår i området. Driva kan uomtvistelig sies å være viktig for opplevelsen av området fra Stardalen og videre oppover til nasjonalparken. Dette er diskutert under kapittel «Landskap/friluftsliv/brukerinteresser» for Åmot og Driva kraftverk. NVE mener det er viktig å ta vare på noen slike områder for dagens brukere og fremtidige generasjoner.

Øvrebøfossen i Hegreneselva som er omsøkt i Øvrebø kraftverk gir med sitt frie fall et mektig inntrykk fra turstien opp til Gotdalsstølene. Dette er også en av innfallsportene til Naustdal-Gjengedal landskapsvernområde, men ikke den mest brukte. Det er ikke tvil om at Øvrebøfossen tilfører mye til landskapsopplevelsen, men fossen vil også etter en eventuell utbygging kunne fremstå som et viktig landskapselement i og med at restfeltet bidrar med en god del vann. I Hegreneselva, nedstrøms planlagt kraftstasjon er det to konsesjonsfrie kraftverk; Hegrenes og Gjerdet kraftverk.

Av de andre søknadene i «Jølsterpakken» er det særlig Neselva II kraftverk og Kupekraft kraftverk som vil berøre fosser av en viss størrelse. I Neselva finnes det tre markerte fossefall på berørt elvestrekning. Den øvre fossen er godt synlig fra veien opp mot stølsområdet. De to nedre fallene ligger nedfelt i terrenget og er mindre synlige i landskapet, men høres godt fra veien. Fossene gir et mektig inntrykk, særlig den øvre av de tre i og med at den er mest tilgjengelig. Rett nedstrøms omsøkt kraftstasjonsplassering er Neselva kraftverk bygget.

I Årdalselva hvor Kupekraft kraftverk er omsøkt, så er det en godt synlig foss fra turruta fra Legestølen og inn i Naustdal-Gjengedal landskapsvernområde. Stien går ikke i nærheten av fossen, men er slik vi ser det en viktig del av turopplevelsen. Lengre ned i vassdraget er to konsesjonsfrie kraftverk; Ågjølet og Meierifossen minikraftverk.

Om alle tiltakene i Jølsterpakka blir bygget ut som omsøkt vil det si at åtte markante fosser (3 stk i Neselva), vil få sterkt redusert vannføring. Tiltakene vil i ulik grad påvirke vannføringene i og med at de har ulik utnyttelsesgrad og forslag til minstevannføring. Vi sitter ikke med en totaloversikt over hvor mange fosser som er bygd ut, eller hvor mange som er igjen i disse områdene. Registreringene i den regionale planen gir oss likevel en pekepinn på hva som finnes. Som det framgår i underkapittelet

(Vannkraft i Jølster og Gloppen kommuner i dette vedtaket er det mye utbygginger i området, og den samlede belastningen på fosselandskapet vil slik vi ser det øke i takt med utbygginger av fosser. Dette gjør at de gjenværende fossene får økt verdi. Om alle tiltakene bygges ut som omsøkt, så mener vi at dette vil være med å påvirke den samlede belastningen på fosselandskap. Skal det gis tillatelse til å bygge ut flere fosser i dette området, er NVE av den oppfatning at det må settes strenge krav til vilkår som gjør at fosser som landskapselementer til en viss grad ivaretas.

I vår vurdering av konsesjonsspørsmålet har vi lagt i vesentlig vekt på sumvirkninger på fosselandskap/verdifulle landskapselementer for Driva og Åmot kraftverk. For Neselva II har vi lagt noe vekt på sumvirkninger på fosselandskap/verdifulle landskapselementer i og med at det er tre fosser som vil kunne bli berørt. For Øvrebø kraftverk, Helgheim kraftverk og Kupekraft kraftverk har NVE ikke lagt vesentlig vekt på sumvirkninger på fosselandskap/verdifulle landskapselementer gitt avbøtende tiltak.

Samfunnsmessige fordeler

Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. En utbygging av alle de syv omsøkte småkraftverkene i Jølster og Gloppen kommuner vil til sammen gi om lag 118 GWh/år i fornybar energi. De omsøkte prosjektene vil gi inntekter til søkerne og grunneiere og samtidig generere skatteinntekter til de respektive kommunene. De syv småkraftverkene vil styrke næringsgrunnlaget og samtidig kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning i området.

En eventuell utbygging av Øvrebø kraftverk vil gi 10,2 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som vanlig for et småkraftverk.

Oppsummering

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Øvrebø kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter gitt avbøtende tiltak. Av viktige naturtyper er det påvist en bekkekløft med bergvegg med regional verdi (B) som danner grunnlag for fossesprøytoner med tilhørende truede vegetasjonstyper fosseeng og fosseberg. Det er ikke påvist sjeldne eller rødlistede arter som blir direkte berørt av omsøkte tiltak, men hensynet til naturtypen og fossesprøytpåvirkede arter er imidlertid vektlagt. Øvrebøfossen er registrert som et regionalt viktig landskapselement. Det har derfor vært av avgjørende betydning i avgjørelsen av Øvrebø kraftverk å fastsette en stor nok minstevannføring som ivaretar noe av elvas verdi som landskapselement. Med et slikt vilkår, som vil redusere produksjonen med ca. 0,3 GWh/år, mener NVE at omsøkte tiltak er akseptabelt. Vi har lagt stor vekt på at det er et betydelig restfelt som sammen med pålagt minstevannføring til en viss grad vil opprettholde fossen som et landskapselement.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Øvrebø Kraftverk AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Øvrebø kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

Øvrebo Kraftverk AS har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 1800 m luftlinje og 100 m jordkabel til eksisterende linjenett. I hoveddatatabellen oppgis det at spenningen skal være 6,6 kV, mens det under kapittel «2.2.10 Nettilknytning...» oppgis 22 kV.

Sogn og Fjordane turlag mener at det må vurderes å føre strømmen i kabel fra kraftverket av hensyn til miljøet. Normalt bygges en slik linje som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Sunnfjord Energi Nett AS er områdekonsesjonær. Etter etablert praksis kan nødvendige høyspentanlegg bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon. Hvis dette gjøres, er det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett.

Etter vilkår i områdekonsesjonen skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og eventuell forsterkning for kommune, Fylkesmann, grunneiere og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen har inngått i NVEs helhetsvurdering av kraftverksplanene, som diskutert i avsnitt om konsekvenser av kraftlinjer i dette vedtaket.

Sogn og Fjordane Energi (SFE) Nett AS har som regional kraftsystemansvarlig kommentert at det per i dag ikke kapasitet i sentralnettet til innmating av produksjon før 420 kV-ledningen Ørskog-Sogndal (Fardal) blir satt i drift. Øvrebo Kraftverk AS er kjent med at de må betale anleggsbidrag i forbindelse med ev. oppgradering av eksisterende linje etter gjeldende regelverk.

NVE har ikke gjort en egen vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	990
Alminnelig lavvannføring	l/s	77
5-persentil sommer	l/s	150
5-persentil vinter	l/s	69
Maksimal slukeevne	m ³ /s	2,0
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	202
Minste driftsvannføring	l/s	100

Søker foreslår å slippe en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring på 77 l/s hele året. Av hensyn til spesielt Øvrebøfossen som er registrert som et regionalt viktig landskapselement og på grunn av naturtypen «bekkekløft med bergvegg» med tilhørende arter så krever de fleste høringspartene en høyere minstevannføring.

Jølster kommune foreslår ingen konkret mengde på minstevannføringen, men ber NVE vurdere minstevannføring opp mot tap av biologisk mangfold og landskapsverdi. Fylkesmannen vurderer at Ålhusdalen vil bidra med en viss dynamikk og variasjon i vannføringen, men at bidraget sammen med den planlagte minstevannføringen ikke vil være tilstrekkelig til å opprettholde de viktige natur- og landskapsverdiene knyttet til Øvrebøfossen. Ut ifra foto i søknaden kan det se ut som vannføringen må opp i mellom 220 l/s og 480 l/s for landskapets del. Fylkesmannen er usikker på om dette er tilstrekkelig for naturmiljøet i bekkekløfta med fosseeng. Sogn og Fjordane fylkeskommune råder til at det blir gitt konsesjon med vilkår om at minstevannføringen om sommeren økes. Sogn og Fjordane turlag kan akseptere en utbygging dersom minstevannføringen om sommeren settes til 5-persentil sommer.

NVE er enig med høringspartene i at det vil være viktig å ivareta fossen som et viktig landskapselement. Det er spesielt sommersesongen dette vil være viktig. Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 150 l/s i tiden 1. mai – 30. september og 70 l/s resten av året. Det vil da som et middel gå om lag 500 l/s i Øvrebøfossen. I forhold til søknaden vil dette gi en redusert produksjon på 0,3 GWh/år, basert på oppgitt tall fra søker. Samlet produksjon vil da bli på 9,9 GWh/år.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Inntaket skal plasseres slik at det ikke under noen omstendighet påvirker innsjøens vannstand.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Førde og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jamfør våre merknader under avsnittet "Forholdet til energiloven".

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Valg av alternativ	Tiltaket er omsøkt med kun et alternativ.
Inntak	Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE. Inntaksdammen plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden og vedlagte detaljkart.
Vannvei	Vannveien skal graves ned i hele sin lengde. Vannveien skal følge eksisterende vei i øvre del, jf. vedlagte detaljkart.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden på kote 327 og tegnet inn i vedlagte detaljkart.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 2,0 m ³ /s. Største slukeevne kan ikke økes i detaljplanen.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 100 l/s. Denne kan ikke gjøres mindre i detaljplanen.

Installert effekt	Søknaden oppgir maksimalt 3,2 MW.
Antall turbiner/turbintype	Søknaden oppgir en peltonturbin.
Vei	Ingen merknader.
Annet	Villreinnemnda for Sogn og Fjordane ber om at anleggsarbeidet stoppes dersom reinen kommer inn i dalen eller på fjellryggene ovenfor tiltaksområdet. Eventuell helikoptertransport i forbindelse med bygging skal ikke gå over fjellryggene som ligger øst og vest for planlagt inntak. Villreinnemnda skal få innsikt i, og mulighet til å uttale seg i forbindelse med utarbeidelse av detaljplanen.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger. Montering av predatorsikre rugekasser for fossefall i tilknytning til kraftverkets utløpstunnel eller eventuell kjente reirlokalteter vil kunne være et slikt tiltak.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Vedlegg

Kart

